

e-mail: xxi_asr@umail.uz

28-YANVAR
2021-YIL
4 (898)

web sayt: www.21asr.uz

@XXIasrofficial

ASR IJTIMOIIY- SIYOSIIY GAZETA

УШБУ СОНДА:

БОШҚА ТИЛЛАРНИ МЕНСИМАСЛИК

бундай ҳуқуқбузарликка нисбатан жазо чоралари кучайтирилади

3

ЁШЛАР КАМОЛОТИ

тараққиёт кафолатидир

4

ЗИЁРАТ ОДОБИ

бу қондани бузишга ҳеч кимнинг ҳаққи йўқ!

7

"ҲАЙКАЛ БИЗНИКИ ЭМАС"

Маданий мерос объектларига лоқайд муносабатнинг сабаблари нимада?

8

ЎЗБЕКИСТОНДА АДОЛАТ БОР!

Суд биносига келган ҳар бир инсон шундай деб чиқиб кета оладими?

10

Давлат дастурининг 70 дан зиёд банди нега кечикиб бажарилган?

Олий Мажлис Қонунчилик палатасидаги О'zLiDeP фракцияси учун бу ҳафта ғоят қизгин кечди. 25 январь куни ўтказилган тадбирда Вазирлар Маҳкамасининг "Илм, маърифат ва рақамли иқтисодиётни ривожлантириш йили" давлат дастурининг 2020 йилда бажарилиши юзасидан ҳисоботи эшитилди. Фракция аъзолари партия мақсад ва вазифаларидан келиб чиққан ҳолда асосан иқтисодиётни ривожлантиришнинг устувор йўналишлари бўйича амалга оширилган ишларга тўхталиб ўтишди.

2-3

Йўлнома

Истанбул дафтари

1-мақола

Туркия Республикасининг мамлакатимиздаги Элчихонаси маданият ва туризм бўлими "Safe Tourism" мавзусида ташкил этган пресс-турда бир қатор оммавий ахборот воситалари вакиллари сафида "XXI asr" газетаси махсус мухбири ҳам қатнашмоқда. 25-31 январь кунларига мўлжалланган тадбирдан мақсад халқаро пандемия шароитида ҳам Туркияда "хавфсиз туризм"нинг мавжудлиги, барча санитар-эпидемиологик чора-тадбирлар кўрилганини тарғиб қилишдан иборатдир. Нашримизнинг бугунги сонидида саёҳат таассуротлари муқаддимаси билан танишасиз. Кейинги ҳафтада эса пресс-тур тафсилотларига кенгрок ўрин беришни режалаштирганмиз.

12

Давлат дастурининг 70 дан зиёд банди нега кечикиб бажарилган?

◀ Бошланиши 1-саҳифада.

– Пандемия даврида тадбиркорларни қўллаб-қувватлашга алоҳида эътибор қаратилди. 2020 йилнинг 1 апрелидан 1 октябрга қадар якка тартибдаги тадбиркорлар учун ижтимоий солиқнинг минимал базавий суммаси 50 фоизгача камайтирилган. Тадбиркорларнинг мурожаатлари асосида ўтган йилда пандемия оқибатида фаолиятига салбий таъсир кўрсатган 3 442 та кичик бизнес субъектига 147 миллиард сўмдан зиёд солиқларини тўлаш муддати кечиктирилган.

Кичик тадбиркорлик субъектлари ер ва мол-мулк солиқларини тўлашдан озод қилиниб, 50 мингта кичик

Бобур БЕКМУРОДОВ,
Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутаты,
O'zLiDeP фракцияси аъзоси

тадбиркорлик субъекти 568 миллиард сўмлик имтиёздан фойдаланган. Хусусан, 2020 йил давомида кичик корхона ва микрофирмалар учун ижтимоий солиқ ставкаси 12 фоиздан 1 фоизгача пасайтирилиши натижа-

сида 262 мингта субъект ихтиёрида 854 миллиард сўм маблағ қолган.

Ҳисобот даврида, шунингдек, тадбиркорлик субъектларининг узлуксиз ишлашига шароит яра-

тиш, айланма маблағларини кўпайтириш мақсадида 2020 йилда 5,8 мингта субъектга 9 триллион сўм қўшилган қиймат солиғидан салбий фарқ суммалари бюджетдан қоплаб берилган. Карантин даврида тижорат банклари томонидан аҳоли ва тадбиркорлик субъектларининг 26,5 триллион сўмлик кредитлар бўйича тўловлари муддати 2020 йил 1 октябрга қадар узайтирилган. Йиғилишда бу борада қилинган ишлар алоҳида эътироф этилиб, ҳукумат ҳисоботи юзасидан депутатлар ўз нуқтаи назарини, танқидий мулоҳаза ва таклифларини баён қилишди.

Мадина БАРАТОВА,
Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутаты,
O'zLiDeP фракцияси аъзоси

– Давлат дастуридаги 206 та банд тўлиқ бажарилган бўлса-да, кўплаб вазифаларни амалга оширишда кечикиш ҳолатлари ҳам учрамоқда. Масалан, давлат дастурининг 70 дан зиёд бандининг ижроси 1 ойдан 10 ойгача кечиктирилган, 20 та банд бўйича белгиланган тадбирлар муддатида бажарилмагани туфайли узайтирилган. 39 та банд бўйича норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар лойиҳалари ишлаб чиқилган бўлса-да, ўз вақтида қабул қилинмаган.

Вазирлик ва идоралар томонидан “бажарилган” деб ҳисобот берилган айрим вазифалар моҳиятан бажарилмаган, айтиш ҳолатлар бўйича тегишли чора-тадбирлар режалари ҳамда “Йўл хариталари” тасдиқланган бўлса-да, уларнинг ижроси таъминланмаган ҳолатлар

мавжуд. Қолаверса, ижро муддати кечиктирилган ёки қўшимча ишланиши белгиланган ҳолда вазирлик ва идоралар томонидан кечикиш сабаблари юзасидан жамоатчиликка тушунтириш берилмаган.

Халқ вакиллари пандемия даврида иқтисодий ўсишни таъминлаш учун қишлоқ хўжалиги соҳасида амалга оширилган ишларга ҳам алоҳида эътибор қаратишди. Қайд этилишича, ўтган йилда қишлоқ хўжалигида мавжуд ер ва сув ресурсларидан оқилона фойдаланиш, аҳолини қишлоқ хўжалик маҳсулотлари билан кафолатли таъминлаш, соҳада янги иш ўринлари яратиш, манфаатдорликни ошириш ва илғор ёндашувларни жорий этиш масалалари аграр соҳанинг устувор йўналишлари бўлган.

Бақтибой АЛДАМУРАДОВ,
Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутаты,
O'zLiDeP фракцияси аъзоси

– Лалми ва янги ерларни ўзлаштириш, фойдаланишдан чиққан майдонларга яна экин экиш масаласига алоҳида эътибор қаратилиб, давлатимиз томонидан берилган имтиёзлар ҳисобига ерга ер қўшиш

орқали қишлоқ ҳудудларда янги иш ўринлари яратишга эришилган. Ер ва сув ресурсларидан самарали фойдаланиш концепцияси доирасида жами 101,8 минг гектар, шундан ишлатилмай қўйган 67,5 минг

гектар, суғориладиган 34,3 минг гектар лалми ва яйлов ерлар қайта фойдаланишга киритилган. Эътиборли жиҳати, давлат бюджетида йўналтирилган 358,4 миллиард сўм маблағ ҳисобидан 780 км ирригация-мелиорация объектлари қурилиб, реконструкция қилинган. 76 донна насос агрегатлари ўрнатилиб, 171 донна тик қудуқлар қазилган. Натижада 54,3 минг гектар ер фойдаланишга киритилган.

Йиғилишда фракция аъзолари ҳисобот юзасидан ўз фикр-мулоҳазаларини билдирган ҳолда, амалий ва танқидий руҳда кечган савол-жавоблардан сўнг ҳукумат ҳисоботини маъқулладилар.

Кун тартибидаги кейинги масала – “Сайлов қонунчилиги такомиллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида”ги қонун лойиҳаси бўлди.

Наврўз РИЗАЕВ,
Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутаты,
O'zLiDeP фракцияси аъзоси

– Таклиф этилаётган қонун лойиҳасида халқ депутатлари туман (шаҳар) кенгашларига сайлов

ўтказувчи округ сайлов комиссиялари институти тугатилиши ва уларнинг ваколатлари туман (шаҳар)

сайлов комиссиялари зиммасига юкланиши назарда тутилмоқда. Қолаверса, хорижда истиқомат қилаётган фуқароларимизни дипломатик ваколатхоналарнинг консуллик ҳисобида бўлиши ёки бўлмаслигидан қатъи назар, сайловчилар рўйхатига киритиш тартиби, шунингдек, чет давлатларда

сайловчилар яшаётган ёки ишлаётган жойида кўчма кутиларда овоз беришнинг ҳуқуқий асослари яратилмапти. Бу орқали умумэтироф этилган халқаро сайлов стандартлари асосида сайлов қонунчилиги янада такомиллаштирилади. Шу боис лойиҳани бир овоздан қўллаб-қувватладиқ.

Йиғилишда фракция ваколатига тааллуқли бошқа масалалар ҳам кўриб чиқилиб, тегишли қарорлар қабул қилинди.

Бошқа тилларни менсимаслик

бундай ҳуқуқбузарликка нисбатан жазо чоралари кучайтирилади

Бош қомусимизнинг 4-моддасида “Ўзбекистон Республикасининг давлат тили ўзбек тилидир”, деб белгилаб қўйилган. Лекин ҳуқуқни қўллаш амалиётида давлат тилини татбиқ этиш билан боғлиқ муносабатларда камчиликлар кузатилмоқда. Шундан келиб чиққан ҳолда, ҳуқуқий соҳада ҳамда миллий қонунчиликда амалга оширилаётган ислохотларни тўлиқ акс эттириш мақсадида “Давлат тили тўғрисида”ги қонуннинг янги таҳрирдаги лойиҳаси ишлаб чиқилди. 26 январь куни бўлиб ўтган фракциянинг навбатдаги йиғилишида кўриб чиқилган дастлабки ҳужжат – “Ўзбекистон Республикасининг Давлат тили ҳақида”ги Ўзбекистон Республикасининг қонунига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида”ги қонун лойиҳаси бўлди.

Барнохон МИРЗАМОВА,
Олий Мажлис Қонунчилик
палатаси депутати,
O'zLiDeP фракцияси аъзоси

– Ҳужжатда қонуннинг мақсади ва қўлланиш соҳаси, давлат тили тўғрисидаги қонун ҳужжатлари, Ўзбекистон Республикасининг давлат тили, мамлакатимизда бошқа тилларнинг мақоми, тил бўйича камситишга йўл қўйилмаслик, таълим ва маданият соҳасида давлат тилининг қўлланилиши, ноширлик фаолияти ва оммавий ахборот воситаларида давлат тилининг қўлланилишига доир нормалар назарда тутилмоқда.

Қонун лойиҳасининг қабул қилиниши давлат тилининг ижтимоий ҳаётнинг барча соҳаларида қўлланилишига, унинг ривожланиши ва оммалашувиغا катта туртки беради. Таълим соҳасида давлат тилининг қўлланилишини қонун даражасида белгиланиши ўзбек тили билан боғлиқ тарихий-маънавий меросимизни асраб, келгуси авлодларга етказилишини таъминлашга хизмат қилади. Ана шуларни ҳисобга олиб, фракциядошларимиз билан ушбу қонун лойиҳасини биринчи ўқишда қўллаб-қувватладик.

Фракция йиғилишида “Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида”ги қонун лойиҳаси ҳам муҳокама қилинди. Лойиҳа билан фуқароларнинг тарбия ва таълим беришда тилни эркин танлашдан иборат ҳуқуқларини бузиш, тилдан фойдаланишда тўсқинлик қилиш ва чеклаш, давлат тилини, шунингдек,

Ўзбекистон Республикасида яшовчи бошқа миллат ва элатларнинг тилларини менсимасдан муносабатда бўлган ҳуқуқбузарларга нисбатан маъмурий жазо чораларини кучайтириш мақсадида Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексига ўзгартиш ва қўшимча киритиш назарда тутилмоқда. Жумладан, айна кодекснинг 42-моддасида назарда тутилган ҳуқуқбузарлик учун жарима суммаси кўпайтирилмоқда. Кодекснинг ушбу моддаси иккинчи қисм билан тўлдирилиб, ҳуқуқбузарлик маъмурий жазо чораси қўлланилганидан кейин бир йил давомида такрор содир этилган бўлса, кучайтирилган ҳолда белги-ланмоқда.

Йиғилишда “Ўзбекистон Республикасининг Жиноят кодексига ҳамда Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш ҳақида”ги қонун лойиҳасининг муҳокамаси ҳам ниҳоятда қизгин кечди. Таклиф этилаётган ҳужжатда ҳайвонларга нисбатан шафқатсиз муносабатда бўлганлик учун жавобгарлик чораларини кучайтириш, ўсимлик ва ҳайвонот дунёсига, атмосфера ва сув ресурсларига зарар етказганлик билан боғлиқ янги ҳуқуқбузарликлар турларини ва улар учун жавобгарликни белгилаш назарда тутилган.

Шухрат БАФАЕВ,
Олий Мажлис Қонунчилик
палатаси депутати,
O'zLiDeP фракцияси аъзоси

– Жиноят кодекси ҳайвонларга нисбатан шафқатсиз муносабатда бўлганлик учун, яъни безорилик оқибатида ёки бошқа ғаразли ниятларда уларнинг қийноққа солиниши ёхуд азоб берилиши ўлимга ёки майиб бўлишга олиб келса, шундай ҳаракатлар учун маъмурий жазо қўлланилганидан кейин содир этилган бўлса, жиноий жавобгарликни белгиловчи янги 202-1-модда билан тўлдирилмоқда.

Қонун лойиҳасида ҳай-

вонга нисбатан шафқатсиз муносабатда бўлиш, худди шунингдек, қийнаш унинг ўлимига ёхуд майиб бўлишига олиб келганлик учун жиноий жавобгарлик белгиланмоқда. Қолаверса, ўсимлик ва ҳайвонот дунёсига, атмосфера ва сув ресурсларига зарар етказганлик учун жавобгарликни назарда тутувчи янги ҳуқуқбузарликлар турлари жорий этилади ҳамда амалдаги жавобгарлик чоралари кучайтирилади.

Шундан сўнг депутатлар “Халқлар дўстлиги кунини белгилаш тўғрисида”ги қонун лойиҳасини кўриб чиқишди.

– Халқлар дўстлиги кунини байрам қилишдан асосий мақсад инсонлар, халқлар, давлатлар – умуман олганда, жамиятнинг турли қатламлари ҳамда тузилмалари ўртасида ҳамжиҳатлик, бағрикенглик, миллатлараро тотувликни мустаҳкамлаш ва дўстлик алоқаларини янада ривожлантиришдан иборат. Бу борадаги ишларнинг самарадорлигини

ошириш, садоқат билан бажарилган меҳнатни рағбатлантириш мақсадида “30 июль – Халқлар дўстлиги кунини” деб эълон қилиш таклиф этилмоқда. Биз депутатлар Ўзбекистонда бу кунни белгилаш халқимиз азалдан ардоқлаган мақсадларни муштарак этувчи, тинчликни таъминловчи риштани – дўстликни янада мустаҳкамлашга хизмат қилишини қайд этиб, қонун лойиҳасини маъқулладик.

Йиғилишда фракция ваколатига тааллуқли бошқа масалалар ҳам муҳокама қилинди.

Дилбар УСМОНОВА,
Олий Мажлис Қонунчилик
палатаси депутати,
O'zLiDeP фракцияси аъзоси

Янги куч, янги ча ёндашув

XXI ASR

О‘zLiDeP Сиёсий Кенгашининг куни кеча бўлиб ўтган навбатдаги мажлисида иккита муҳим масала кўрилди. Биринчиси, Президентимизнинг 2020 йил 29 декабрда Олий Мажлисга йўллаган Мурожаатномасида баён қилинган вазифалар асосида партия томонидан амалга ошириладиган ишлар режаси қайта кўриб чиқилди. Иккинчиси, сиёсий кучнинг ўтган йилги фаолияти таҳлил қилинди ва чиқарилган хулосалар асосида самарадорликни ошириш йўллари белгиланди.

О‘zLiDeP Сиёсий Кенгаши Ижроия қўмитаси раиси Ақтам Хаитов қайд этганидек, партия Мурожаатномада тилга олинган вазифаларни амалга ошириш учун бутун салоҳиятини ишга солишга тайёр. Айниқса, бир қатор йўналишлар доимий диққат марказида бўлади. “Ёшларни қўллаб-қувватлаш ва аҳоли саломатлигини мустаҳкамлаш йили”да О‘zLiDeP ёшларнинг ўз бизнесини йўлга қўйиши, стартап лойиҳаларини амалга ошириши учун зарур шарт-шароит яратилишига кўмаклашади, умуман, навқирон авлод салоҳиятини рўёбга чиқаришга аввалгидан кўра кўпроқ эътибор қаратади.

Саъй-ҳаракатларни бирлаштирмай туриб, камбағалликни қисқартиришга муносиб ҳисса қўйиш қийин. Мазкур масалани кредит, ижтимоий нафақа ёки уй бериш билангина ҳал қилиб бўлмайди. “Темир дафтар”га киритилган ҳар бир фуқарони камбағалликдан чиқариш бўйича “мотивация, кўникма ва молиявий кўмак” тамойили асосида янги механизмни жорий этишимиз лозим. Партияимиз бу борада муайян ишларни бошлади. Хусусан, “1 депутат 400 фуқарога мададкор” лойиҳаси ишлаб чиқилди. Ундан кўзланган мақсад маҳаллий кенгашлардаги 2 282 нафар депутатимизни аҳолига янада яқинлаштириш, ёрдамга муҳтож юртдошларимизга кўмак бериш ва уларнинг доимий даромадга эга бўлиши учун зарур чора-тадбирларни амалга оширишдир. Албатта, “Аёллар дафтари”га киритилган опа-сингилларимиз ҳам эътибор ва мададдан четда қолмайди.

Тадбиркорларнинг мулкка оид ҳуқуқларини ҳимоялаш учун Бизнес-омбудсманга ваколатлар берилиши, Тадбиркорлик кодекси ишлаб чиқилиши, давлат идораларидаги ижро сифати ва ҳолати эндиликда халқ депутатлари маҳаллий кенгашлари ва парламент қуйи палатаси фракциясида муҳокама қилинишидан келиб

чиққан ҳолда фаолиятимиз янги ча ёндашувлар асосида, сифат ва қамров жиҳатдан юксак даражада бўлиши талаб қилинади.

Мажлис иштирокчилари партиянинг ўтган йилги фаолияти хусусида ҳам фикрлар билдирдилар. Қўлга киритилган баъзи ютуқларга назар ташланди. 2020 йил давомида бошланғич партия ташкилотлари сони 416 тага кўпайиб, қуйи бўғинлар 13 минг 167 тага етди. Сафимизга 53 минг 517 нафар киши қўшилди ва ҳозирда партия аъзолари жами 808 минг 340 нафарни ташкил қилмоқда. Фаолият самарадорлигини ошириш, ишларнинг вертикал ҳамда горизонтал тарзда юритилиши учун депутатларга ёрдамчи штат бирлиги ташкил қилинди. Шунингдек, партиянинг жамоатчилик билан алоқалари йўналиши ислоҳ этилиб, аҳоли орасида доимий тарғиботни амалга оширишни кўзда тутувчи махсус бўлинмалар, жумладан, ОАВлар билан ишлаш ҳамда ижтимоий тармоқлар билан ишлаш сектори фаолияти йўлга қўйилди.

Коронавирус пандемиясига қарши курашиш доирасида халқ депутатлари вилоят, туман (шаҳар) кенгашларидаги О‘zLiDePдан сайланган депутатлар, партия фаоллари, тадбиркор ва фермерлар томонидан Ўзбекистон “Меҳр-шафқат ва саломатлик” жамоат фонди ҳамда “Саховат ва кўмак” жамғармаси фаолияти ва аҳолининг эҳтиёжманд қатламларини қўллаб-қувватлаш мақсадида 100 минг 159 та хонадонга жами 40 млрд сўмга яқин ҳоимийлик ва бошқа турдаги ёрдам кўрсатилди. Аҳолининг ўз томорқасидан самарали фойдаланишига кўмаклашувчи “О‘zLiDeP ишчи гуруҳлари” жами 50 минг хонадонга кириб борди. 10 минг нафар намунали томорқачи иштирокида мастер-класслар ўтказилди. 20 минг муҳтож оилага илғор фермерлар бириктирилди.

2020 йилнинг ноябрь ойи давомида “О‘zLiDeP 17 ёшда: 17 минг оила-

га саховат ва кўмак” лойиҳаси ўтказилди. Фаолларимиз 17 минг 410 та қийналаётган оилага 1 млрд 729 млн сўмлик озиқ-овқат маҳсулотларини тарқатди ва 471 млн сўмга тенг ҳоимийлик ёрдами кўрсатди. 158 млн сўмлик антисептик воситалар улашилди. Уйма-уй юриш жараёнида 575 та муаммо аниқланди, уларнинг 307 таси ҳал қилинди.

Электорат билан ишлаш йўналишида 7 320 та давра суҳбати, семинар-тренинг, очик мулоқот, илмий-амалий конференция ва бошқа туркум тадбирлар ташкил этилди. Уларда 218 мингдан ортиқ маслакдошларимиз, тарафдорларимиз ва ҳамкор ташкилотлар вакиллари иштирок этди.

Тадбиркорликка доир қарор ва фармонларнинг мазмун-моҳиятини тушунтириш, хусусий сектор муаммолари ҳамда жамиятимизда юз бераётган янгиланишларни тегишли вазирлик ва мутасадди ташкилотлар иштирокида кенг муҳокама қилиш учун янги форматдаги “O‘zLiDeP press klubi” лойиҳаси амалга оширилди. Унинг доирасида ўтган йили 11 та кўрсатув тайёрланди.

Аёлларнинг сиёсий фаоллиги, жамиятдаги ўрни ва мавқеини ошириш йўналишида ҳам айтишга арзирли талай ишлар бажарилди. Масалан, партия тузилмалари “Бунёдкор аёллар” лойиҳаси доирасида яқунланган йилда 251 нафар хотин-қизга тижорат банклари томонидан 6 млрд сўм миқдорида кредитлар ажратилишига бош-қош бўлди. Натижада 2 375 та янги иш ўрни яратилди.

Муҳокама қилинган барча масалалар юзасидан йиғилиш қарори қабул қилинди. O‘zLiDeP Сиёсий Кенгаши Ижроия қўмитаси, Олий Мажлис Қонунчилик палатасидаги фракция, партия ҳудудий кенгашлари раислари зиммасига Мурожаатномада баён қилинган вазифалардан келиб чиқувчи муайян ишлар юкланди.

Беҳзод ИСРОИЛОВ, “XXI asr” мухбири

XXI ASR

Президентимизнинг Олий Мажлисга Мурожаатномаси мазмунида бугунги кунда долзарб муаммолардан ҳисобланган аҳоли бандлигини таъминлаш, камбағалликни қисқартириш масаласи алоҳида ўрин эгаллади. Ижтимоий сиёсатимиздаги асосий йўналишлардан бири ёшлар масаласи бўлмоқда.

Коронавирус пандемияси оқибатида дунёда ишсизлик даражаси ўсиши кузатилмоқда. Халқаро меҳнат ташкилоти маълумотига кўра, 2020 йилнинг биринчи ярим йиллигида жаҳонда иш ўринлари 14 фоизга (400 миллион) қисқарди. Айниқса, ёшлар ўртасида бу муаммо кескин тус оляпти. Салбий жараён мамлакатимизни ҳам четлаб

бусни илгари сурди: Савдо-саноат палатаси Бандлик ва меҳнат муносабатлари вазирлиги билан бирга “Ёшлар: 1+1” дастури доирасида палатанинг ҳудудий ўқув марказларида уюлмаган ва ишсиз ёшларни касб-ҳунар ва тадбиркорликка ўқитишни ташкил этиши; “Ҳар бир тадбиркор – ёшларга мададкор” тамойили асосида 1 на-

мустаҳкамлаш йили” деб эълон қилиниши муносабати билан жойлардаги ижтимоий муаммоларни ҳал этишга оид тадбиркорлик ташаббусларини, айниқса, ёшлар тадбиркорлигини қўллаб-қувватлаш кучайтирилиши шубҳасиз. Аҳоли ва тадбиркорларга микромолия хизматлари ва молиявий ресурслар, шунингдек, давлат ха-

Ёшлар камолоти тараққиёт кафолатидир

ўтмади. Шу боис юртимизда ёшлар бандлигини таъминлаш борасида кенг кўламли ишлар амалга оширилмоқда.

2020 йили Жиззах вилоятида 18-30 ёшдаги 28 минг 724 нафар ишсиз ёшдан 24 мингдан зиёди ёки 83,8 фоизнинг бандлигини таъминлаш бўйича шаҳар ва туманлар кесимида “Манзилли режалар” ишлаб чиқилиб, халқ депутатлари вилоят кенгаши сессияларида тасдиқланди. Унга муроғат 27 минг 234 нафар ёки пронозга нисбатан 113 фоиз йигит-қиз ишли бўлди.

Ёшларнинг тадбиркорлик фаолиятини молиявий қўллаб-қувватлаш мақсадида тижорат банклари томонидан 2910 нафар йигит-қизга жами 161 миллиард сўмлик имтиёзли кредит берилди. Хусусан, “Ёшлар келажакимиз” дастури доирасида 76 нафар навқирон тадбиркорга 24 миллиард сўм миқдорида кредит ажратилди.

Ёшлар муаммоларини бартараф этиш, уларнинг интилишларини қўллаб-қувватлаш учун, авваламбор, доимий мулоқотни йўлга қўйишимиз даркор. Президентимиз Ўзбекистон ёшлари форумида сўзлаган нутқида бир неча янги ташаб-

фар тадбиркорга 1 нафардан ишсиз тенгдошини бириктириш; шаҳар ва туманларда “Ёшлар кичик саноат зоналари” ташкил этиш. Шу каби вазифалар ижросини таъминлаш мақсадида касб-ҳунар ва тадбиркорликка ўқиб, сертификат олган ёшларга “Микрокредит-банк” томонидан 3 йил имтиёзли давр билан 7 йил муддатга кредитлар ажратилади.

“Оилавий тадбиркорликни ривожлантириш” дастури орқали ҳар бир вилоятга ёшларнинг тадбиркорлик лойиҳалари учун 100 миллиард сўмдан кредит маблағлари йўналтирилади. Ўқувчи 11-синфга ўтдими, туман ёки шаҳар ҳокимлигининг бевосита назоратида бўлиши, агар бола олий ўқув юртига кира олмаса, маҳаллий раҳбарлар иш билан таъминлаш шартлиги белгилаб қўйилди. Шаҳар ва туман ҳокимлари, сектор раҳбарлигига ҳар бир ҳудуд ва соҳа кесимида “Ватанпарвар” ташкилоти базасида ёшларнинг меҳнат бозорида эҳтиёж юқори бўлган касбларга ўқитиш вазифаси топширилди.

Мамлакатимизда 2021 йилнинг “Ёшларни қўллаб-қувватлаш ва аҳоли саломатлигини

ридлигига кенг йўл очиб берилди. Бундай чоралар ёшларимизда тадбиркор бўлишга иштиёқ ва ишончни кучайтиради.

Таълим тизимини саноат тармоқлари билан интеграциялаш энг муҳим вазифаларимиздан саналади. Ёшлар нафақат назарий, балки амалий жиҳатдан ҳам пухта тайёргарликка эга бўлиши, кўникма ва малака орттириши айни муддао. Бу ҳақда гап борганда “Жиззах пластмасса” акциядорлик жамияти фаолиятини мисол келтириш мумкин. Корхона республикаимизнинг 10 га яқин олий таълим муассасаси ва илмий текшириш институти билан ҳамкорлик қилиб, импорт ўрнини босувчи, бозорбоп маҳсулотлар ишлаб чиқаришга йўналтирилган инновацион лойиҳаларни амалга татиқ қилляпти. Эътиборлиси, мазкур жараёнларга институтлар талабалари ҳам жалб этилмоқда, ишлаб чиқаришнинг бевосита иштирокчиси бўлиш учун барча шароит яратиб берилмоқда.

Барчамиз фарзандни ҳаёт мазмуни деб билдиган, ўзи емай-ичмай боласига тутадиган миллат вакилларимиз. “Бир болага – етти маҳалла ота-она” деган ҳикматга амал қилиб ўсганмиз. Биз учун юртимизда воқеа етаётган ёшларнинг бегонаси йўқ. Ўғил-қизларимиз – Ўзбекистоннинг энг катта бойлиги, бебаҳо хазинасидир. Ҳар бир йигит-қизнинг қамолоти эса жамиятимиз, давлатимиз тараққиётининг кафолатидир.

Элёр ТўРАҚУЛОВ, халқ депутатлари Жиззах вилоят Кенгаши депутати

Оғизбирчилик – энг кучли омил

О‘zLiDeP Хоразм вилоят Кенгаши раиси Ислом ФАЙЗУЛЛАЕВ билан суҳбат

– Мулоқотимизни ноанъанвий тарзда бошласак, нима дейсиз?

– Агар бу жиддий мавзу атрофидаги мулоҳазаларимизни янада кўпроқ муштарийларга етказишга хизмат қилса, қарши эмасман.

– Нафақат аудитория кенгайди, балки таъсирчанлик даражаси ҳам кучаяди.

– Унда бажонидил.

– Ўрни келганда қўлланилган куйма қиёс, жойи топиб ишлатилган тўғри таққос ўқувчининг ёдида бир умр сақланиб қолишига ишонасизми?

– Албатта.

– Шундан келиб чиқиб, адоғига етган йил сўнгида Президентимизнинг парламентга, айти пайтда бутун Ўзбекистон аҳлига йўллаган Мурожаатномасини мазмун-моҳияти ва аҳамиятига кўра нимага ҳодисага таққослаш жоиз?

– 2021 йилга мўлжалланган изчил ислохотларнинг пойдор пойдеворини кўрдим Мурожаатномада.

– Пойдеворни ҳамма тушунади. Пойдорга лўнда изоҳ бериш зарар қилмасди.

– Ўзбек тилининг изоҳли луғатида аниқ таъриф бериб қўйилганидек, пойдор сўзи мустақил, барқарор, бақувват, абадий, замини

ўта мустаҳкам маъноларини англатади. Бино-иншоотни қандай қуришдан аввал, қаерга қуришни аниқлаштириш долзарброқ. Тупроқ чўкишидан ҳар қандай пойдевору устунлар дарз кетади. Давлат қурилишига оид муносабатлар ва ислохотлар муваффақиятини ҳам кучли асос таъминлайди. Жорий йилдаги вазифаларимизни амалга оширишда эса давлатимиз раҳбари Мурожаатномасининг ҳар бир сатри соҳа ва тармоқлар кесимида пойдор пойдевор бўлиб хизмат қилиши шубҳасиз.

– Давлат ва жамоат ташкилотларининг янги йилдаги бош мақсади камбағалликни қисқартириш ва аҳоли фаровонлигини оширишдан иборат бўлиши бежиз таъкидланмади, назаримда.

– Жуда тўғри. Шунинг учун ҳам юртбошимиз стратегик мақсадларга барчага тенг имконият яратадиган юқори иқтисодий ўсиш ҳисобига эришилишини ҳамма тушунадиган содда тилда очиқ берди. Бу йўналишдаги ишларнинг О‘zLiDeP учун энг муҳим жиҳати шундаки, партиямиз уставда белгиланган устувор масалалар – тадбиркорлик ва кичик бизнесни ривожлантириш бўйича янада қулай шароитлар яратилади. Пандемия даврида иқтисодиёт тармоқларининг барқарор ишлаши учун тадбиркорлар катта ҳисса қўшди. Президентимизнинг “Барчамиз тадбиркорларга елкадош бўлиб, уларни доимо қўллаб-қувватлашимиз шарт”, деган эътирофи

бизнес вакилларини янада руҳлантирди. Жойларда тадбиркорларни қийнаётган муаммоларни бартараф этиш, уларнинг олдидаги тўсиқларни олиб ташлашга кўмаклашиш билан боғлиқ жараённи кучайтириш зарурлигини англатади бу даъват.

Мурожаатномада ишбилармонлар ҳақ-ҳуқуқлари, айниқса, хусусий мулк дахлсизлигини таъминлаш барча даражадаги давлат органларининг асосий вазифаси бўлиши лозимлиги яна бир бор қайд этилгани сайловолди дастуримиздаги мақсадларга етиш йўлини яқинлаштиришга хизмат қилади.

Камбағалликни қисқартириш борасида ҳудудлардаги ҳақиқий ҳолатга баҳо бериш, амалга оширилаётган ишлар сифатини назорат қилиш парламент палаталари ва маҳаллий кенгашларнинг диққат марказида бўлиши лозимлиги кун тартибига қўйилгани бежиз эмас. Ҳар бир туман ва шаҳар ҳокими манзилли дастурларнинг ижроси бўйича ҳар чоракда оммавий ахборот воситалари орқали халққа ҳисобот бериб бориши яқин келажакда ўз самарасини кўрсатади. Бундай ёндашув мутасаддилар ишини баҳолайдиган асосий мезонга айланиши сиёсий партияларга ҳам катта масъулият юклайди. Чунки ҳокимлар у ёки бу партиядан депутат этиб сайланган.

– Жорий йилги жиддий синовга тайёргарлик ишлари ҳам бошлангандир?

– Партиявий фаолият шуниси билан қизиқки, сайлов натижалари эълон қилинган куннинг эртасига кейинги сайлов тадоригига киришилади. Электоратнинг овозини олиш учун, аввало, унинг ишончини қозониш зарур. Дарҳақиқат, 2021 йилда давлатимиз ва халқимиз ҳаётида яна бир катта сиёсий воқеа – Президентлик сайлови бўлиб ўтиши партиялар учун элу юрт олдидаги энг шаффоф имтиҳондир.

Бу муҳим сиёсий жараён янги Ўзбекистон шароитида сайловчиларимиз, барча фуқароларимизнинг сиё-

сий ва ҳуқуқий маданияти, дунёқараши, фуқаролик позициясини янада юксалтиришни, тарғибот-ташвиқот ишларини намунали ташкил этишни талаб этади.

– Сайловчи ишончи оқлаган партияга овоз беради дедингиз. Хоразмлик либерал-демократлар бу борада ниҳоясига етган йилда қандай натижаларга эришди?

– Партиянинг вилоятдаги аъзолари сони сезиларли равишда ошаётгани электорат ишончини оқлашга интилиш кучлилигига бир мисол, деб ўйлайман. Хусусан, 2020 йил бошида О‘zLiDePнинг Хоразмдаги аъзолари 46787 нафарни ташкил этган бўлса, бу кўрсаткич ҳозирда 52478 нафарга етди. Партия вилоят Кенгашига ўтган йили фуқаролар ва тадбиркорлик субъектларидан келиб тушган 166 та мурожаатдан 111 тасига жойида ечим топилган бўлса, 55 таси тегишли мутасадди ташкилотлар кўмагида ҳал этилди. Маҳаллий кенгашлардаги депутатларимиз томонидан жойлардаги муаммоларни бартараф этиш мақсадида 954 та сўров чиқарилиб, барчасига асосланган жавоблар олинди.

О‘zLiDeP Хоразм вилоят Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Бош вазири қабулхонасининг вилоят бўлими билан тузилган меморандумга асосан пандемия шароитида фуқаролар ва тадбиркорларга қулайлик яратиш, жойлардаги муаммоларни тезкорлик билан ҳал этишда онлайн қабуллар йўлга қўйилди. Бу билан электорат вакилларининг турли идора ва ташкилотларда сарсон бўлишига барҳам берилди.

Партия вилоят Кенгашининг барча бўлимлари томонидан йил давомида умумий ҳисобда 2570 дан ортиқ тадбир ташкил қилинди. “Ишбилармон аёл-2020” кўрик-танловининг республика босқичида Урганч шаҳридаги “Smart Invest” масъулияти чекланган жамияти раҳбари, партиямизнинг фаол аъзоси Светлана Машарипова биринчи ўринни қўлга киритгани ҳам ана шу тадбирлар нечоғлик натижа берганининг амалий далолатидир.

– Вилоятда партия аъзолари бир йилда қарийб олти минг нафарга ошгани яхши. Бу миқдорга янги тарафдорлар ва хайрихоҳларни ҳам қўшиб ҳисобласак, ижобий салмоқ янада ёрқинроқ кўзга ташланади. Хўш, улар партия ҳудудий кенгашидан жорий йилда нималар кутяпти, деб ўйлайсиз?

– Азму шижоат ва ташаббускорликни! Янаям аниқроқ айтганда, масъулиятни зиммага олиб, майдонга дадил чиқишни кутмоқда электорат. Мурожаатномада белгилаб берилган устувор вазифалар О‘zLiDeP сайловолди дастурининг мазмун-моҳияти билан ҳамоҳанглиги сайловчилар биздан кўп нарса кутишга ҳақли эканлигини кўрсатиб турибди. Демак, биз бошқа партиялардан икки карра зиёд фидойилик билангина электорат ишончини оқлай оламиз. Қувонарли томони, Хоразмдаги партия фаолларининг аксарияти шундай ҳислатларга эга. Уларнинг ҳамкорлигида қолганларни уйғота олсак, марра бизники. Маҳаллий кенгашлардаги депутатларимизнинг фаолиятини жонлантириш, маҳаллабай тизимида ташкил этилаётган ишлар самарадорлигини ошириш, хотин-қизлар ва ёшлар бандлигини таъминлаш, оилавий тадбиркорликни, касаначиликни рағбатлантириш учун яратилган имкониятлардан нечоғлик фойдаланиш ҳам лоқайдлик ва мудроқликдан тезроқ воз кечишга ҳар томонлама боғлиқ.

– Очиқ гурунгимиз ибтидосини сизнинг наздингиздаги қиёс ва таққосдан бошлаган эдик. Суҳбат интиҳосида эса асосий омил ҳақида сўрамоқчиман. Хоразм шароитида муваффақиятга эришиш, юзага келадиган муаммоларни имкон қадар талофатсиз энгишнинг бош омили нима, сизнингча?

– Жипслик, воҳамиз аҳли таъбирида айтганда, оғизбирчиликдаги астойдил ҳаракат!

Озод РАЖАБОВ
суҳбатлашди.

“Агар огоҳсен сен...”

19 январь янги Ўзбекистон тарихида миллий ғоя ва маънавий-маърифий ишлар соҳасида бурилиш нуқтаси бўлди. Чунки шу куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев ҳузурида миллий ғоя тарғиботи ва маънавий-маърифий ишлар тизимини тубдан такомиллаштириш, бу борада давлат ва жамоат ташкилотларининг ҳамкорлигини кучайтириш чора-тадбирлари муҳокама қилинди, аниқ-тиниқ мақсад ва вазифалар белгилаб олинди.

“Агар жамият ҳаётининг танаси иқтисодий бўлса, унинг жони ва руҳи маънавиятдир, – деди Шавкат Мирзиёев йиғилишда. – Биз янги Ўзбекистонни барпо этишга қарор қилган эканмиз, иккита мустақкам устунга таянамиз. Биринчиси – бозор тамойилларига асосланган кучли иқтисодий. Иккинчиси – аждодларимизнинг бой мероси ва миллий қадриятларга асосланган кучли маънавият”.

Табиийки, инсон ана шу тана ва руҳ бирлигидан иборат. Унинг бирини деб иккинчисини қурбон қилиб бўлмайди. Аммо иккаласининг уйғунлигига эришиш ҳам осон иш эмас. Буни хоҳ бир шахс, хоҳики бутун бир жамият мисолида олсак ҳам, ўта мураккаб ва масъулиятли вазифа экани аёнлашади. Шунга қарамадан, инсоният ҳамisha комилликка интилаверади. Ҳар бир макон ва замон бу олий даражани мақсад ва муддао қилаверади.

Мамлакатимизда иқтисодий соҳасида кўпдан-кўп ислоҳотлар амалга оширилипти. Биз бозор тамойилларига асосланган кучли иқтисодий яратишга киришдик. Камбағалликни бартараф этишга қаратилган тизимли чора-тадбирлар амалга оширилипти ҳам. Бугун халқ орасида кенг муҳокама қилинаётган “Ёшларни қўллаб-қувватлаш ва аҳоли саломатлигини мустақкамлаш йили” давлат дастурида ҳам бу борада аниқ-тиниқ чора-тадбирлар кўзда тутилган.

Иқтисодий тараққиётга эриша борилгани сари камбағаллик ҳам барҳам топа боради, албатта. Аммо маънавий қашшоқликни қандай бартараф этамиз? Ўзбекистон Президенти масалани айнан шу тарзда кескин қилиб қўйди.

Бир нозик нуқтани унутмаслик керак. Моддий ва маънавий қашшоқлик ўртасида тигиз алоқадорлик бор. Табиийки, камбағаллик барҳам топгани сари маънавий қашшоқликнинг ҳам томири кесила боради. Чунки қорни тўқ одамнинг қулоғига маънавият яхшироқ сингади-да. Халқ бу ҳақда: “Оч одамга танбур чи кора?!” деб айтади. Бироқ тараққий этган мамлакатлар мисолида кўриб турибмизки, тўқликнинг ҳам ўз шўхликлари бўлиши мумкин. Маънавий-маърифий тарғиботнинг вазифаси эса жамиятда ана шу олтин ўрталикни топишдан иборат.

Бугун миллий ғояни ривожлантириш концепциясини ишлаб чиқиш, мамлакатимизда маънавий-маърифий тарғибот тизимини тубдан

такомиллаштириш, бунда давлат ва жамоат ташкилотлари ҳамкорлигини янада кучайтириш – давлат ва халқ олдида турган ўта долзарб масалалар сирасига кириши таъкидланди.

Миллий ғоя ва мафкура, маънавият ва маърифат соҳаси доимий равишда, ҳар куни, ҳар лаҳзада жамият олдида янги-янги вазифаларни қўяди, қутилмаган нуқтаи назар ва ечимлар топишга ундайди. Дунё ўзгариб боравериши билан одамларнинг фикри, қараши, ҳаётга муносабати ҳам ўзгариб бораверади. Очиғини айтганда, бугун мафкура майдонида тўрт-беш йил бурунги усул ва воситаларгагина суянган ҳолда курашиб бўлмай қолди. Чунки ахборот майдони ҳаддан ташқари кенгайиб кетди. Оммавий ахборот воситалари тар-

Бир нозик нуқтани унутмаслик керак. Моддий ва маънавий қашшоқлик ўртасида тигиз алоқадорлик бор. Табиийки, камбағаллик барҳам топгани сари маънавий қашшоқликнинг ҳам томири кесила боради. Чунки қорни тўқ одамнинг қулоғига маънавият яхшироқ сингади-да. Халқ бу ҳақда: “Оч одамга танбур чи кора?!” деб айтади.

кибига ижтимоий тармоқларда турли йўналишлар қўшилди. Мафкуравий кураш ҳар қачонгидан кўра ҳам кучайди, мураккаблашди, чигаллашди. Ҳар ким ҳар куни ҳар хил ахборотларни қабул қиляпти. Хўш, уларни ким саралайди – сарагини саракка, пучагини пучакка чиқариб беради? Ҳозир тили чиқиб-чиқмаган фарзандларимизнинг қўлида ҳам замонавий телефон. Бола ундан айнан нимани кўряпти? Буни ким назорат қилади? Олинган ахборотлар кишилар онгида қандай асоратлар қолдирыпти? Улар эзгуликка хизмат қиладими ёхуд ёвузликками?

Бугун оғзига кучи етгану етмаган борки, блогерлик қиляпти. Майли. Демократия. Қонунан уларни чеклаш, тўсиш мумкин эмас. Аммо бу мафкуравий курашга бел боғлаб кириш, тўхмат, игво, ёт мафкуралар таъсиридаги гапларни рад этиб, аҳоли учун доимий равишда маълумотларни таҳлил этиб берадиган куч мавжудми? Бир хато фикр айтилди, боринги, қайсидир блогер қай бир машҳур кишини ўлдига чиқарди, дейлик. Ортдан кимдир буни инкор этиб чиқмаса, эшитган киши ўша янглиш фикрда қолаверадими?

Ўзбек халқида: “Қуруқ қошиқ оғиз йиртади”, деган мақол бор. Маъна-

вий-маърифий тарғибот тадбирларида илгари суриляётган ғоялар асосли, яъни ҳаётда исботини топаётган бўлиши керак. Бошқача айтганда, бу борада олиб борилаётган ишлар давлатнинг халқпарварлик сиёсати моҳиятини очиб бериши зарур.

Кейинги йилларда фуқароларимизнинг давлатга ишончи кескин даражада ортди. Чунки давлат идоралари халққа хизмат қилишга киришди. Президентимиз ҳар бир раҳбардан одамларнинг дарди билан яшашни талаб этяпти. Буни жойларда аҳолимиз тўғри тушуниб, яхши қабул қиляпти. Юртбошимиз ҳар бир раҳбар барча соҳада ўзи шахсий намуна бўлишини, пастга тушиб, оддий одамларнинг орасида юриб, уларнинг дарду ташвишлари билан яшаб, зарурий эҳтиёжларини ўрганиб, мавжуд муаммоларга ечим топишга, шу тариқа халқни рози қилишга ундаб келяпти. 19 январдаги видеоселекторда, аввало, ҳар бир раҳбарнинг ўзи маънавиятли бўлиши кераклиги қайта-қайта уқтирилди.

Миллий ғоя, маънавият ва маърифатнинг кучи ҳаётга яқинлиги, бево-сита одамларнинг ҳаётини яхшилаш-

ражада турли фикр, ғоя ва мафкуралар илгари суриляпти. Энг ёмони, ҳаммасининг орқасида қандайдир кучлар бор, моҳиятида қандайдир манфаатлар ётибди.

Ҳаммамиз сезиб, ҳис қилиб турибмизки, халқимизни огоҳликка даъват этиш, фуқароларимиз, хусусан, ёшларимизда турли-туман ахборотларни саралаб, таҳлил қила олиш, уларнинг керагини олиб, ноке-рагини қабул қилмаслик салоҳиятини шакллантириш учун ҳали кўп иш қилишимизга тўғри келади.

Зиёлиларимиз орасида ижтимоий тармоқларга кириб, кунлик тезкор ахборотлардан фойдаланмай диган, телеграмдан бирор материални ололмайдиган ёки бирор ҳужжатни суратга тушириб, бировга жўнатолмайдиганлар ҳам топилади. Бундайлар халқ олдида чиқса, ҳатто талабага дарс бераётган жараёнда ҳам ахборотдан беҳабарлик ҳолатига тушиб қолади. Билиб қўйликки, бугун бизни тинглаётганлар, истасизми-йўқми, буни қоқоқликка йўяди, ўзини сиздан билимдонроқ ҳисоблайди ҳам. Унда қандай қилиб уларга ўз позициямизни ўтказиб, ғоямизни сингдирамиз, тасаввурини ўзгартирамиз? Уларнинг ҳақ жойи – кўпроқ-да.

Видеоселекторда Маънавият ва маърифат маркази ишини танқидий ўрганиб чиқиб, фаолиятини тубдан такомиллаштириш зарурлиги айтилди. Жумладан, ана шу марказнинг “Маънавият тарғиботчиси” ўқув муассасаси негизида Ижтимоий-маънавий тадқиқотлар институтини ташкил этиш таклифи билдирилди.

Иккинчи жаҳон уруши йилларида Буюк Британия Бош вазири бўлган Черчилл айтган бир гап жуда машҳур бўлиб кетди: “Кимнинг қўлида ахборот кўп бўлса, у дунёни бошқаради”. Ҳолбуки, бундан беш аср бурун буюк ўзбек шоири ва мутафаккири Алишер Навоий “Фарҳод ва Ширин”нинг шаҳзода Шоҳғариб Баҳодирга бағишланган бобида:

*Эурсен шоҳ – агар огоҳсен сен,
Агар огоҳсен сен – шоҳсен сен, –*

деб ёзган эди.

Ахборотга эга бўлиш – “хабардорлик”, яъни “огоҳлик” дегани. “Агар огоҳ бўлсанг, шоҳ бўласан, яъни жамиятни бошқарасан”, дейди шоир биринчи сатрда. Иккинчи мисрада эса тарди акс санъати асосида ифодалар ўринларини алмаштиради. Шу тариқа энди: “Агар огоҳ бўлсангинга, шоҳ бўласан”, деган шарт ўртага тушади. Улуғ бобокалонимизнинг ушбу даъвати билан Президент Шавкат Мирзиёевнинг видеоселектордаги даъвати ўртасида яқинликни кўрмаслик мумкин эмас.

Султонмурод ОЛИМ,
филология фанлари номзоди,
“Нақшбандия” журнали бош
муҳаррири

ЗИЁРАТ ОДОБИ

бу қондани бузишга ҳеч кимнинг ҳаққи йўқ!

21 январь, пайшанба эди ўша куни. Қутлуғ сафарга отланишдан аввал Занги ота зиёратига бориб келдим. Эрталаб бўлса-да, бу гўзал манзил одамлар билан гавжум эди.

Ҳар гал туркий дунё, Ислом оламида машҳур мутафаккир, мутасаввуф донишманд аллома, Яссавийлик тариқатининг буюк пешволаридан бири, ажиб кароматлар ва юсак ҳиммат соҳиби бўлмиш Занги ота мақбараси – мажмуаси зиёратига келсам, кўнглим ёришади, қалб тозаради. Эсимда, телевидениеда ишлаб юрган кезларим, 15 йил бурун бу гўша қай бир аҳволда эди-ю, кейинги давр ораллиғида олиб борилган улкан бунёдкорлик ишлари туфайли бутунлай таниб бўлмас даражада ўзгарди.

Зиёратгоҳга келган ҳар бир инсон қуйидаги ёзувларни ўқишларини истардим:

Ҳазрат Алишер Навоий бобомиз таърифи: “Туркистон машойихидиндур ва кўп машойих хидмату суҳбатига етибдур. Ва турк улусида машохирлардиндур. Анинг бобида ҳам кўп сўзлар манкулдур”...

Бошқа таъриф ортиқча энди.

Хуллас, шу куни ғалати бир воқеага гувоҳ бўлиб, дилим ранжиди.

Зиёратга кирдик. Ичкарида ўтирган қори йигит қироат билан Қуръони карим оятларидан ўқиётганди. Бир аёл, мажмуа хизматчиси бўлса керак-да, шоша-пиша кириб келди-да, домлага қараб, калитни беринг, деб ишора қилди. Тасаввур қиялпизми, шунча одам жимгина Аллоҳ оятларидан баҳраманд бўлаётган бир пайтда... бу хизматчининг кутилмаган беўхшов хатти-ҳаракати қайси қоидага тўғри келади, айтинг!

Аллоҳнинг каломи билан барча ўтган улуг зотлар руҳига тиловат қилинаётганда бу бесабр аёлнинг зиёратчилар хаёлини бузиб, қулфлоглиқ мақбара эшигини шарақлатиб очгани инсофданми?

Энг ёмони, ташқаридаги одамларни Занги отамиз мангу кўним топган хонага киритиб юборгани

лиги боис зўрға Чирчиқ деганини англолдим, холос...

Энди ўйланг, мулоҳаза қилиб кўринг. Биз ўзимиз аввал кўнгил ойнасига бир қараб олайлик. Қа-

дий зиёратчилар устидан кулиш бўлмайдами?

Нима, айрим раҳбарлар ўша муборак зот қошига яқинроқ борса, қалби ўзгариб қоладими, иймонли,

бўлди. Биз бўлсак, дуога қўл очганча ҳайрон бўлиб ўтирибмиз. “Нозик” меҳмонларни бошлаб келган бошқа домла ичкарида тиловатни бошлавурса денг. Устига-устак, йигирма чоғли одам пала-партиш ҳолда бири ўтирган, бири тик турганча мақбарани ўраб олишганди...

Ташқарида бу “делегация”-нинг яна ярми кутиб турган экан. Видеочидан тортиб, расмчигача гирдикапалак бўлиб чопиб юрибди. Ўртада ҳоким бува, улар билан бирга келган хотин-қизларни шошилтирарди. Очиғи, жаҳлим чиқди, сездирмадим. Барибир чидолмадим ва гуруҳдаги бир йигитдан секин “Булар кимлар ўзи, қаердан келдингизлар?”, деб сўрадим. У бамайлихотир Тошкент вилояти ...Чирчиқ тумани ҳокими бошчилигидаги гуруҳ таркибида ҳокимлик вакиллари, ташкилот ва идоралар раҳбарлари, тадбиркор-фермер борлигини айтди. Очиғи, бу йигит “Ўрта” дедими, “Қуйи ё Юқори” дедими, шовқин-

ёқдан келиб, қаёққа кетяпмиз? Давлат раҳбари нега ҳар доим, ҳой барака топкурлар, маънавият бобида дунёга сабоқ берган миллат фарзандларимиз деб мақтанишни биламиз, нега бугун бу борада билим, савиямиз тушиб кетди? Маънавий даражамизни ўзгартирайлик, аждодларимизнинг бой маънавий мероси ва миллий қадриятларимизга асосланган кучли маънавиятгина жамиятимизнинг мустаҳкам устун бўлади, деб қайта-қайта таъкидлаётган бир пайтда бугун минг афсус-надомат билан айтаётган кўнгилсиз воқеани қандай изоҳлаш мумкин?

Ўтинчим битта, давлатимиз, халқимиз минг машаққат билан обод қилаётган муқаддас зиёратгоҳларни бундай беписандлик билан оёқости қилишга йўл қўймайлик. Ислом ва туркий дунёда машҳур бўлган улуг зотлар мақбаралари эшиги дуч келган раҳбар, у вазирми, ҳокимми, ана шундай ҳолатда очилиб-ёпилаверса, од-

инсофли бўлиб қоладими ё?

Зиёрат одоби ҳамма учун теппа-тенг қилиб белгилаб қўйилганини наҳот шу ерда хизмат қилаётган ходимлар билмаса? Қолаверса, Занги ота каби мамлакатимизнинг бошқа муборак қадамжоларига ҳам масъул этиб белгилаб қўйилган кишилар ҳам бу борада қатъиятли бўлишлари шарт. Аксинча, бугун ҳоким келибди, эртага прокурор ё мелиса бошлиғи, солиқчи, судья, бирор бойвачча келармиш, деб уларнинг ортидан зир югуриб, мақбаралар эшигини очиб, ичкарига чорлаб ўтирса, улуглар руҳи тинчирмикан?

Бу борада, ўйлаймизки, Ўзбекистон мусулмонлари идораси тегишли чоралар кўради. Зиёратчи ўз номи билан зиёратчи, у катта мансабдорми, валломатми, оддий инсонми, Аллоҳнинг олдида ҳаммамиз тенгмиз. Кўзимизни каттароқ очайлик, гуноҳга ботиб қолишдан Ўзи сақласин!

“ҲАЙКАЛ БИЗНИКИ ЭМАС”

Шу йил 18 январда Президентимиз Шавкат Мирзиёев раислигида мамлакатимизда қабул қилинаётган қарорларнинг бажарилишига бағишланган йиғилиш бўлиб ўтди. Унда давлатимиз раҳбари сўнгги тўрт йилда мамлакатимизда қабул қилинган 2 000 дан ортиқ қарорнинг 600 дан ортиғи бажарилмаётганини хавотир билан қайд этди. Афсуски, бу аччиқ ҳақиқат. Мисол қидириб узоққа бориш ҳам шарт эмас. Давлатимиз раҳбарининг 2018 йил 19 декабрдаги “Моддий-маданий мерос объектларини муҳофаза қилиш соҳасидаги фаолиятни тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори ижросига Жиззах вилоятида етарлича эътибор қаратилмаётганини айрим камчиликларда яққол кўриш мумкин.

Ҳозирда Жиззах вилоятида расман рўйхатга олинган 427 та маданий мерос объекти бор. Улардан 59 таси монументал санъат ёдгорликлари ҳисобланади. Атоқли шахсларга ҳайкал ўрнатилар экан, жуда кўп мезонлар ҳисобга олинади. Чунки бундай ёдгорликлар инсоннинг хотирасини абадийлаштириш мақсадида эл-юрт томонидан кўрсатилган улкан эҳтиром ҳисобланади.

Жиззах шаҳрида шундай эҳтиромга лойиқ кўрилган шахслардан бири – “бахт ва шодлик куйчиси” Ҳамид Олимжондир. Жиззахликлар ҳақли равишда машҳур шоири билан фахрланади. Шаҳарда унга қўйилган учта ҳайкал бор. Улардан бирида Ҳамид Олимжон ва Зулфияхоним биргаликда акс эттирилган. Яна бир ҳайкал О.Азимов кўчасида жойлашган. Учунчисини ҳамма ҳам билвермайди. Ижодкор бор бўй-басти билан тасвирланган бу архитектура иншооти шаҳардаги “Раваллиқ” МФЙ ҳудудида жойлашган 11-умумтаълим мактаби ҳовлисида қад кўтариб турибди. “Янши қилишибди, ўқувчилар элга хизмати сингган инсонлар қандай кадрланишига шохид бўлишяпти, кечаю кундуз пойидан гул аримаса керак”, деб ўйлаётган бўлсангиз, адашасиз. Эзгу ниятлар билан ўрнатилган бу ҳайкал мутасаддиларнинг лоқайдлиги туйғайли қаровсиз ҳолга тушиб қолган. Атрофида гуллар эмас, бир уюм чиқинди... Аҳвол шундай давом этса, яқин кунларда қулаб тушиши ҳам ҳеч гап эмас.

Яқинда шаҳардаги бир мактаб ўқитувчилари “Бизни газеталарга мажбурий обуна қилишяпти”, деб телевидение, ижтимоий тармоқлар орқали жар солишган эди. Лекин ҳайкалнинг хароб аҳволдалиги ҳақида ҳеч бир ўқитувчи, педагог – жамиятимизнинг ўқимишли, зиёли қатлами вакили лом-мим демаётгани, ақалли мутасаддиларга мурожаат қилмаётгани ажабланарли.

Танаффус пайтида мактаб ҳовлисини тўлдириб юрган ўқувчилар ёнидан ҳайкал тарафга ўтар эканмиз, шоир хотирасига ҳурматсизлик бўлган бу ҳолатга ўзимиз айбдордек, болалар нигоҳидан кўзимизни олиб қолишга уринамиз. Мактаб маъмурияти, ўқитувчилар бу аҳволга аллақачон кўникиб кетишган экан.

– Бу жой бизга кейин қўшилган. Мактабимиз ҳудудида жойлашгани

Жиззах вилоятида айрим маданий мерос объектларига лоқайд муносабатнинг сабаблари нимада?

билан ҳайкал бизга қарамайди, – изоҳ беришади мактаб ўқитувчилари.

– Аҳволдан мутасадди ташкилотларни хабардор қилганмисиз? – деб сўраймиз.

– Буни раҳбарлар билади, – деган жавобни оламиз.

Мактаб директори Абдулла Сиддиқов йиғилишга кетган экан. Телефон рақамига қайта-қайта чиқамиз, афсуски, “хизмат доирасидан ташқарида”.

Шу масалада маҳалла фуқаролар йиғини фаолларига мурожаат қилдик.

– Ҳайкал бизга қарамайди, – деб жавоб беради улар ҳам. Бир пайтлар бу ҳудуд ҳозирги Шароф Рашидов туманига қарашли эди. Ҳайкал ҳам ўшаларники, – дейди улардан бири.

Ташландиқ ҳайкалнинг “эга”сини қидириб, туман маданият бўлимига йўл оламиз.

– Бошлиқ йиғилишда, – дейди мударраимизни англаган котибалардан бири. Бир ходим ёрдамида туман маданият бўлими раҳбари Фулом Юнусовга телефон орқали уланамиз.

Мисол учун, Фаллаорол тумани “Олимлар” МФЙ Н.Омонов кўчасида жойлашган “Сарбоз тепа” (Қон чиқар тепа) майдони бир гектарни ташкил этади. Объект XI–XII асрларга оид. Шу ерга фуқаро Э.А.Тангиров томонидан Фаллаорол тумани ҳокимининг 12.12.2015 йилдаги 1530-сонли фармойишига асосан автомобиллар ювиш шохобчаси очиш учун енгил конструкцияли кўчма айвон қурилган. Қурилиш пайти объектнинг 477 м³ ҳажмдаги тупроғи олиб ташланиб, қайта тиклаб бўлмас даражада зарар етказилган.

– Узр, бугун кун бўйи йиғилишда бўламан. Сиз сўраётган ҳайкалдан хабарим бор. Маданий мерос бошқармасига мурожаат қилинг, – деган маслаҳат оламиз.

“Бошқарма қайдасан”, деб борар эканмиз, йўл-йўлакай яна жавобсиз саволлар оғушида қоламиз. Нега мактаб ўқитувчилари, маҳалла фаоллари, туман маданият бўлими ходимлари мазкур муаммога бутунлай бефарқ? Ҳатто маданият бўлимида “Йўғ-э, шаҳарда шоирнинг яна битта ҳайкали бор эканми?” дегувчилар ҳам топилди. Президентимизнинг “Янги Ўзбекистоннинг оstonаси мактаблардан бошланади”, деган сўзлари ёдга тушди. Дарҳақиқат, иқтисодиётни жамиятнинг танаси, маънавиятни унинг жони, руҳияти деб ҳисобласак, маънавият бешиги

бўлмиш мактаб ҳудудида жойлашган маданий меросга нисбатан лоқайдликни қандай баҳолаш мумкин?

Жиззахдаги Хўжа Нуриддин мадрасасининг кичкина хужрасида жойлашган вилоят маданий мерос бошқармасида бор-йўғи тўрт киши ишлар экан. Улардан бири ярим ставкада. Минора ичидан ўтган йўлакдан бир амаллаб ичкарига кириб оламиз. Бошқарманинг моддий-техник базаси ҳақида гап ҳам бўлиши мумкин эмас. Янги объектларни маданий меросимиз

рўйхатига киритиш, уларни муҳофазага олиш учун эса, эҳ-ҳе қанчадан-қанча иш талаб қилинади. Бу – бошқа мавзу. Ўзимизни қизиқтираётган муаммога қайтамыз.

– Ҳайкалнинг ачинарли аҳволдан хабардормиз. Ушбу монументал ёдгорлик шаҳар маданият бўлимининг балансига ўтказилган, – дейди бошқарма бошлиғи Синдор Қорабоев. – Афсуски, вилоятдаги мутасаддилар томонидан маданий меросимиз ҳисобланувчи объектларга етарлича эътибор берил-япти, деб айта олмаемиз. Мисол учун, 2021 йилда 427 та маданий мерос объектдан фақат тўрттасигина таъмирлаш режасига киритилган. Улар ичида сиз тилга олган ёдгорлик йўқ.

зирлиги ҳузуридаги Маданий мерос департаменти ва унинг ҳудудий бошқармаларига моддий маданий мерос объектларини муҳофаза қилиш борасида бир қатор вазифалар юклатилган. Бироқ ушбу қарорлар ижросини таъминлаш юзасидан бошқармага тегишли шарт-шароитлар яратиб берилмагани, зарур штат бирликлари ажратилмагани, меҳнатга яраша ҳақ тўлаш тизими ҳамда моддий техника базаси яратилмагани, замонавий ахборот коммуникациялар билан таъ-

минланмагани, хусусан, бошқарма фаолияти айрим ҳудудий ҳокимликлар томонидан қўллаб-қувватланмаётгани натижасида маданий мерос бошқармаси қарорда белгилаб берилган вазифалар ижросини тўлиқ таъминлашда қатор муаммоларга дуч келмоқда. Юқори тезликдаги оптик толали интернет тизими мавжуд эмаслиги, тегишли маъмурий баённомалар электрон тартибда суд-

га юбориш ҳамда аукцион савдоларига хулоса бериш тизими ишга тушмагани сабабли топшириқларни бажаришда кечикишларга йўл қўйилмоқда, – дейди бошқарма бошлиғи.

Сухбат давомида мутасадди ташкилотларга қилган мурожаатлари эътиборсиз қолаётганини алоҳида таъкидлайди. Мисол учун, Фаллаорол тумани “Олимлар” МФЙ Н.Омонов кўчасида жойлашган “Сарбоз тепа” (Қон чиқар тепа) майдони бир гектарни ташкил этади. Объект XI–XII асрларга оид. Шу ерга фуқаро Э.А.Тангиров томонидан Фаллаорол тумани ҳокимининг 12.12.2015 йилдаги 1530-сонли фармойишига асосан автомобиллар ювиш шохобчаси очиш учун енгил конструкцияли кўчма айвон қурилган. Қурилиш пайти объектнинг 477 м³ ҳажмдаги тупроғи олиб ташланиб, қайта тиклаб бўлмас даражада зарар етказилган. Ушбу масала юзасидан бошқарманинг 56-сон огоҳлантириш хати ҳамда 71-сон хати Жиззах вилояти ҳокимлигига юборилган. Ушбу ноқонуний қурилиш юзасидан Жиззах вилоят ҳокимлигининг 03.12.2019 йилдаги 05-348-сонли хати вилоят прокуратурасига юборилган. Лекин натижаси ҳақида маълумот олинмаган. Шаҳар ва туманлар ҳокимликлари қонун ва қарорларга зид ҳолда жисмоний ва юридик шахсларга маданий мерос объектлари ҳимоя ҳудудларидан ерлар ажратиш, тадбиркорлик ва уй-жой қурилиши учун рухсат беришдан тийилмаяпти...

Ўз ишининг ютуғу камчиликларидан бохабар мутахассис билан суҳбатлашгач, ушбу соҳага оид Президент фармони ва қарорларининг ижросини тўлиқ таъминлаш борасида ҳали кўп ишлар қилиниши керак эканда, деган хулосага келамиз. Ҳозирча эса... Мактаб ёнидан ўтаётган ҳар бир йўловчиға умид билан қараб турган Ҳамид Олимжон ҳайкали то мутасаддилар эътибор қаратгунча бутунлай парчаланиб кетмас, деб ўзимизни овутамиз.

Баҳром МИРЗАҚОБИЛОВ,
“XXI asr” мухбири

Қилмиш-қидирмиш

Шеригинг олақарға бўлса, титганинг гўнг бўлар

Инсонлар орасидаги муносабатнинг дарз кетишига қўпол муомала, совуқ сўзлар ҳам сабаб бўлади. Муносабатлар барқарорлигини таъминлашда эса ширин каломнинг ўрни бекиёс. Бунинг учун киши оиласида чиройли тарбия кўрган бўлиши керак. Навбатдаги суд мажлиси якунида шу фикрларга яна бир бор ишонч ҳосил қилдик.

Суднинг қора курсисидида ўтирган Жасур Тўлаевнинг (исм-фамилиялар ўзгартирилган) хатти-ҳаракатидан аён бўлдики, у ўзига муштумзўрликни касб қилиб олгани етмаганидек, муаммоларини ҳам шу йўл билан ҳал этадиганлардан бўлиб чиқди. Гап шундаки, у таниши Карим Алиевнинг жонига Қосим исмли шахс қасд қилгани ҳақидаги гап-сўзлардан ғазабланиб юрарди. Бу орада Жасурга чақимчилардан бири етказадик, Абдували исмли йигит: “Каримнинг укахони ҳеч нима қилолмаяпти”, деганмиш.

Шунда муштумзўрлиги тутиб, таниши Шокир билан бирга Абдувалининг танобини тортиб қўйишни маслаҳат қилади. “Кўр кўрни қоронғида топибди”, деган нақл бежиз айтилмагани шу ўринда яна бир карра исботланади. Шокир ҳамтовоғига “Қўй, Абдувалини дўппослагандан нима наф? Кел, яхшиси, чиройли муомала билан гаплашиб қўя қолайлик”, деса олам гулистон эди.

Улар жиноятга обдон тайёргарлик кўриб, Абдували яшайдиган маҳаллага икки марта бориб, уйини излашади. Шеригинг олақарға бўлса, титганинг гўнг бўлар, деганларидек, бу орада икки ҳамтовоққа яна икки гумашта қўшилади. Улар ҳам жиноят содир этилишини била

туриб, Жасурни бу ёмон йўлдан қайтаришмайди. Текин томоша илинжида эргашадилар.

Тўртовлон кеч соат олтиларда Абдувалини маҳалласининг бошида учратиб қолишади. Қарашсаки, вазият бироз ноқулай, у уч киши билан суҳбатлашиб турибди. Ёлғиз қолишини кутишади. Вазият пишиб етилгач, Жасур сувенир пичоқ ва бейсбол таёғи билан ташланади. Жон ачигида қочган Абдувалини ортидан таъқиб қилиб бораверади. Ниҳоят, разил мақсадига етиб, жабрдийдани бейсбол таёғи билан аямай ура кетади. Унинг инграб ҳолдан тойиб бораётганини кўрса-да, асло ичи ачимайди. Аксинча, совуқ қуролини бир неча маротаба санчиб олади...

Айтмоқчи бўлганимиз шуки, инсон ҳаётда тўғри йўлни танлаши учун ўз вақтида яхши тарбия кўрган бўлмоғи лозим. Ота-оналар фарзандларининг ўртоғи кимлар экани билан ёшлиқдан, айниқса, ўсмирлик пайти жиддий қизиқиши фойдадан холи бўлмайди. Зеро, қинғир йўлга кириш тарбиясизликдан бошланади. Оқибатда бошга кулфат келади. Кейин афсусу надомат чекишдан наф йўқ. Чунки жиноят жазосиз қолмайди.

Темур ҚОСИМОВ,
Жиноят ишлари бўйича
Яккасарой туман суди судьяси

Замонасига яраша ўғити

“Ҳаромдан ҳазар қилма, болам”

Кечаги дам олиш куни ғалати бир вазият бўлди. Телефонда “Қорни катталар” 2020 йили давлатга 500 млрд сўм зарар етказди”, деган хабарни ўқиб ўтирибман. Кўпчилик танишиб улгурган мавзу, ўша гап:

- 2020 йил давомида республика бўйича жами 1 723 нафар мансабдор шахс жиний жавобгарликка тортилган;
- мансабдор шахсларнинг жиноятлари оқибатида давлат ва жамият манфаатларига 500,1 млрд сўм миқдорда моддий зарар етказилгани айтилмоқда...

Юракка Ватан керак дегани... – янги ёд олган шеърини онамга баланд овозда хурсанд бўлиб айтиб берди.

Менда савол: Ватаннинг юкини елкасига олганлар аслида томоғи билан “кўтариб” турганини биздек тушуниб қолса, шу пайт ундаги иштиёқ қолармикан, хурсандчилиги давом этармикан, ҳафсаласи-чи?

Ишонаман, ҳамма боласини юрт қорига ярасин, сарсон бўлмасин, деб тарбия қилипти. Қатъий тартиб асосида дарс қилдиради, ҳаром ва ҳалолнинг фарқини тушунтиради. Аммо амалда бир тўда ҳаромхўр ҳаммасини ... тиқиб ётибди. Ка-

Ачинарлиси, туя қилиш миқдори қоронакрисис бўлиб, инсоният улғу синов билан юзма-юз келган, атрофда ўлим шарпаси ҳар галгидан тезроқ кезиб юрган, ҳамма бирлашиб, оғир синовдан ўтиб олиш учун курашган йилда аввалги йилларга, айтайлик, 2019 йилга нисбатан кўпроқ экан.

Юртга бало, офат ўз-ўзидан келмайди, дегани шу бўлса керак. Хурмачасини халқ ризқи билан тўлдирётганларга Яратганининг ўзи кифоя қилмаса, ҳозир бандаси ожиз эканига бу бир аянчли мисол. Қатъий ва қаттиқ жавобгарлик йўқлиги, “ўзр билан иш битириш” ва, ниҳоят, уялмаслик сабабдир бунга, аммо аянчли оқибатидан ўзи асрасин.

Шуларни ўйлаб ўтирсам, нариги хонадан ўғлимнинг овози қулоғимга чалинди: – “Ватан” дегани бу – “юррак” дегани,

мига, энг кўп зарар айнан Халқ таълими вазирлиги йўналишида экан.

Бир тақлиф-да, ўзгармас эканмиз, ўзгаришни истамас ва ўзгара олмас эканмиз, болаларни ҳам ўлишга ўргатиб қўяверайлик. Ўғлимизга бирорта истиқболи борнинг қизини, қизимизга шунақанинг ўғлини мўлжаллаб қўяйлик, нима қиламиз қийналиб, барибир таниш-билиш-у, оғайни-қариндошлар раҳбар бўлар экан-ку? Ҳаммининг яхши яшагиси келади ва бунга тенг ҳақли.

Хуллас, икки қулоқдан икки хил маълумот олгандай, ғалати бўлдим. Аслида, шу 1 723 та “томоқполвонлар” ҳам бир ўзи емаган, бу энди бошқа мавзу...

Яна устозимизни гапи ёдимга тушди: билмай яшаш – даҳшат, билиб яшаш ундан ҳам даҳшат.

Алишер РАВШАН

Эълон

“PSB Insurance“ МЧЖ СКнинг А4 форматдаги 0014918-серияли, яроқсиз ҳолдаги полис бланкаси йўқолганлиги сабабли юридик кучини йўқотганини **МАЪЛУМ ҚИЛАМИЗ.**

ЎЗБЕКИСТОНДА

Суд биносига келган ҳар бир инсон

XXI ASR

Суд адолатни қарор топтирувчи ягона идорадир. Шу боис бу ерда ҳеч қачон манфаатлар тўқнаш келмаслиги керак.

Давлатимиз раҳбари ўтган йилнинг 30 июнь куни одил судловни таъминлаш ва коррупцияга қарши курашиш борасидаги вазифалар муҳокамасига бағишланган видеселектор йиғилишида суд тизими ҳақида фикр билдирар экан, суд биносига келган ҳар бир инсон Ўзбекистонда адолат борлигига ишониб чиқиб кетиши керак. Бу Президент талаби, деб таъкидлади.

Мазкур йўналишда сўнги йилларда олиб борилаётган ислохотлардан асосий мақсад ҳам аслида шу – суд ҳимоясини таъминлашда ортиқча бюрократик тўсиқлар ва суд тизимидаги қатор камчиликларни бартараф этиш. Охириги тўрт йил ичида 40 дан ортиқ қонун, фармон ва қарорлар қабул қилиниши негизда ҳам айна шу ният мужассам.

Тошкент туманлараро иқтисодий судининг раиси Сарвар Солиев билан суҳбатимиз ҳам айнан суд-ҳуқуқ соҳасида амалга оширилаётган ислохотлар, бу борада қонун ҳужжатларига киритилган кўшимча ва ўзгартишлар ҳамда уларнинг моҳияти хусусида бўлди.

– Давлатимиз раҳбарининг 2020 йил 24 июлдаги “Судлар фаолиятини янада такомиллаштириш ва одил судлов самарадорлигини оширишга доир кўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”-ги фармонида фуқароларнинг одил судловга бўлган ҳуқуқи ва ишончини амалда таъминлаш, мустаҳкамлаш билан боғлиқ долзарб муаммага алоҳида эътибор қаратилди. Вилоят даражасидаги ва унга тенглаштирилган фуқаролик, жиноят ишлари бўйича судлар ва иқтисодий судлар негизда судьяларнинг қатъий ихтисослашувини сақлаб қолган ҳолда Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳри умум-юрисдикция судларини ташкил этиш белгиланди.

Бундан кўзланган асосий мақсад нима эди?

– Вилоят судларининг амалдаги тарқоқ тузилмаси уни бошқарувини мураккаблаштириб, судьяларнинг кворуми йўқлиги сабабли суд ишларини кўриб чиқишда сансалорликка олиб келаётган, шунингдек, одил судловнинг самарадорлиги ва тезкорлигини ошириш учун мавжуд бўлган ресурс ва воситалардан унумли фойдаланишга, бир хил мазмундаги ишлар бўйича турлича қарорлар қабул қилинишига сабаб бўлиб, ягона суд амалиётини шакллантиришга, қонунларнинг бир хилда ва тўғри қўлланилишига тўсқинлик қилмоқда эди. Бу эса фуқароларнинг судларга бўлган ишончи пасайишига ва суд қарорларидан ҳақли норозилигига сабаб бўлмоқда эди. Биргина 2019 йилнинг ўзида 58 мингдан ортиқ

фуқаро ва тадбиркор судлардаги сарсонгарчиликларга нисбатан ўз эътирозларини билдирган.

Вилоят даражасидаги фуқаролик, жиноят ва иқтисодий судлар бирлаштирилиб, ягона умумюрисдикция судларининг ташкил этилиши юқорида қайд этилган муаммоларни бартараф этиши билан бирга илғор хорижий давлатлар амалиётига ҳам мувофиқ келади. Мисол учун, Франция, Италия, Канада, Жанубий Корея, Қозоғистон, Беларусь ва бошқа давлатларда ўрта бўғин умумюрисдикция судлари фуқаролик, жиноят ва иқтисодий ишлар бўйича ягона суд сифатида фаолият юритади.

Эндиликда уч йўналишдаги судлар негизда ягона суд ташкил этилиб, менежер мақомига эга бўлган вилоят суди раиси ва ҳар бир йўналиш бўйича ўринбосар лавозимлари жорий этилди.

– Фармондаги яна бир муҳим масала – маъмурий судлар тузилмаси ва фаолиятини такомиллаштириш билан боғлиқ. Ўқувчиларимизга бу борада ҳам қисқача маълумот бериб ўтсангиз.

– Маълумки, 2017 йил 1 июндан мамлакатимиз тарихида илк марта маъмурий судлар ташкил этилиб, улар зиммасига давлат органлари ва мансабдор шахсларнинг қарорлари ва хатти-ҳаракатларига ҳуқуқий баҳо беришдек ғоятда муҳим ва масъулиятли вазифа юкланганди.

Таҳлилларга мурожаат қиладиган бўлсак, маъмурий судлар томонидан 2019 йил ва 2020 йилнинг тўққиз ойида 26 минг 691 та ариза кўрилиб, улардан 18 минг 392 таси ёки салкам етмиш фоизи қаноат-

лантирилган, шу жумладан, ҳокимларнинг 2 минг 365 та қарорлари ноқонуний деб топилиб, фуқаролар ва юридик шахсларнинг бузилган ҳуқуқлари тикланган.

Фармондан келиб чиқиб, 2021 йилдан туман (шаҳар) маъмурий судлари тугатилиб, уларнинг негизда Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар марказлари ва Тошкент шаҳрида туманлараро маъмурий судлар ташкил этилиши белгиланди. Аниқроқ айтадиган бўлсак, 203 та туман (шаҳар) маъмурий судлари мақбуллаштирилиб, уларнинг негизда вилоят марказларида 14 та туманлараро маъмурий суд ташкил этилди.

Шу билан бирга, оммавий-ҳуқуқий низоларни кўришга ихтисослашган маъмурий судларга ўз табиатига кўра жиноят ишига ўхшаш маъмурий ҳуқуқбузарликка оид ишларни кўриш ҳам юклатилган бўлиб, бу ўз навбатида, уларнинг оммавий-ҳуқуқий муносабатлардан келиб чиқувчи низоларни атрофлича ва сифатли кўриб чиқиш имконини чекламоқда эди. Хусусан, маъмурий судларда 2020 йилнинг 6 ойида маъмурий ҳуқуқбузарликка оид 183 минг (2019 йилда – 412 минг) иш кўрилган. Шу муносабат билан маъмурий ҳуқуқбузарликларга оид ишларни кўриб чиқиш ваколати жиноят ишлари бўйича судларга ўтказилди.

– Туман ва шаҳар маъмурий судларининг мақбуллаштириш учун зарурат нимада эди деб ҳисоблайсиз?

– Асосий мақсадлардан бири туман миқёсида маъмурий судлар шу туман ҳудудидаги маҳаллий ҳокимият органларидан тўлақонли мустақил фаолият юритишини таъ-

минлаш, яъни судларга бўладиган ташқи таъсир ва аралашувларни бартараф этиш, шу билан бирга, ишларнинг ҳажмидан келиб чиқиб, бутун республика бўйича судьялар ўртасида адолатли иш ҳажмини тақсимлашдир.

– Сўнги вақтларда кўп муҳокама этилаётган мавзулардан бири бу – судларда назорат инстанциясининг бекор қилиниши бўлди. Қуйи инстанция судлари томонидан йўл қўйилган хато ва камчиликлар назорат инстанцияси томонидан тузилган эди. Мазкур инстанциясининг бекор қилиниши жисмоний ва юридик шахсларнинг ҳуқуқларини чекламайдими?

– Аксинча, ушбу ўзгариш ҳам уларнинг манфаатларини суд орқали ишончли ҳимоя қилинишига хизмат қилади. Чунки ҳуқуқий ривожланган давлатлар суд тизими фаолиятида ишларнинг юқори инстанцияларда қайта-қайта кўрилишига йўл қўймасдан, суд қарорини бир марта қайта кўриш билан унга тугал нуқта қўйишга қаратилган.

Хусусан, Германия, Франция, Латвия, Венгрия, Италия, Япония, Канада, Корея Республикаси, Украина, Грузия, Польша, Чехия ва бошқа ривожланган давлатларнинг қонун ҳужжатлари таҳлили суд қарорларини назорат тартибида қайта кўриб чиқиш тартиби мавжуд эмаслигини кўрсатади. Ушбу мамлакатларда суд қарорларини қайта кўриб чиқиш апелляция ва касса-

АДОЛАТ БОР!

шундай деб чиқиб кета оладими?

ция тартибида амалга оширилади.

Бутун дунёда тан олинган апелляция ва кассация тартибида ишларни кўриш амалиёти кенг қўлланиладиган бир даврда мамлакатимизда “эски тузумдан қолиб кетган” назорат деб аталмиш яна бир инстанция фаолият кўрсатиши, умуман, суд ислохотларига ўзининг салбий таъсирини кўрсатаётган ҳолат эди.

Шунга кўра, ишларнинг йиллаб қайта-қайта кўрилишига барҳам бериш мақсадида жорий йилдан ушбу номақбул амалиётдан тўлиқ воз кечилди ва суд тизимига “бир суд – бир инстанция” тамойили жорий этилди, яъни туманлараро, туман (шаҳар) судларининг қарорларини вилоят ва унга тенглаштирилган судлар томонидан, вилоят ва унга тенглаштирилган судларнинг биринчи инстанция суди сифатида чиқарган қарорларини эса Ўзбекистон Республикаси Олий судининг судлов ҳайъатлари томонидан апелляция тартибида қайта кўриб чиқиш, апелляция тартибида кўриб чиқилган суд қарорларини Ўзбекистон Республикаси Олий судининг судлов ҳайъатлари томонидан кассация тартибида қайта кўриб чиқиш белгиланди.

– Мамлакатимиз иқтисодиётида инвестицияларнинг ўрни муҳим аҳамиятга эга экани ҳеч кимга сир эмас. Айтинг-чи, инвесторларнинг ҳуқуқларини судларимиз қай даражада ҳимоя қила олди?

– Илгариги қонунчиликка кўра, инвестициялар, шу жумладан, хорижий инвестициялар билан боғлиқ низолар туманлараро, туман (шаҳар) даражасидаги турли (фуқаролик, иқтисодий, маъмурий) судлар томонидан ҳал қилинар эди. Маълумот учун, биргина иқтисодий судлар мисолида олсак, 2017 йилда иқтисодий судлар томонидан инвестиция фаолияти билан боғлиқ 576 та низо кўриб чиқилиб, ҳал этилган бўлса, 2018 йилда – 609, 2019 йилда – 647 ушбу тоифадаги низолар ҳал этилган.

Инвестициявий низоларни ҳал қилишда мамлакатимизда қулай инвестиция муҳитининг шаклланишига салбий таъсир кўрсатаётган ҳар хил ёндашув ва сансалорликларга йўл қўйиш ҳолатлари ҳам кузатилгани сир эмас. Мазкур тои-

фадаги низоларнинг самарали ҳал этилишига, ягона суд амалиётини шакллантиришга, инвесторларнинг ҳуқуқ ва қонуний манфаатларини ўз вақтида ва самарали ҳимоя қилиш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодекси-га иқтисодий соҳасида инвесторлар ҳамда давлат органлари ўртасидаги инвестиция шартномаларидан келиб чиқадиган инвестиция фаолияти билан боғлиқ низолар бўйича ва рақобатга оид ишларни тааллуқлилиги ва тегишлилигига оид нормалар киритилди. Жумладан, йирик инвесторнинг, рақобатга оид ишлар бўйича тарафларнинг хоҳишига кўра, ушбу тоифадаги ишлар Олий суднинг инвестициявий низоларни ҳамда рақобатга оид ишларни кўриш бўйича судлов таркиби томонидан кўрилиши, қолган инвестициявий низолар инвесторларнинг хоҳишига кўра, Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар суди томонидан биринчи инстанция суди сифатида кўрилиши мумкинлиги белгиланди.

– Судларда прокурор иштирокига оид қонун ҳужжатларига ҳам ўзгартиришлар киритилди, бунга зарурат нима эди деб ҳисоблайсиз?

– Маълумки, судьяларнинг мустақиллиги, дахлсизлиги, улар фаолиятига аралаштиришга йўл қўйилмаслигининг давлат

томонидан кафолатланиши одил судловга эришиш, қонуний, асосланган ва адолатли суд қарорлари чиқарилишининг муҳим омилларидир.

БМТнинг махсус маърузачиси Диего Гарсия Саян Ўзбекистонда суд ҳокимиятининг мустақиллиги ва қонун устуворлигига жиддий таҳдидлар сақланиб қолаётгани, прокурорлар суд муҳокамасида кенг ваколатларини сақлаб қолиб, судьялар томонидан ишни мустақил равишда ҳал қилишларини чеклаётганлари ҳақида ҳам фикр билдирган эди.

Эндиликда қонунда назарда тутилган ҳоллардан ташқари судларда бошқа шахсларнинг ташаббуси билан қўзғатилган фуқаролик ва иқтисодий ишларнинг кўрилишида прокурор ўз ташаббуси билан иштирок этишини истисно этиш кўзда тутилди. Даъво аризаси асосида қўзғатилган ишлардагина прокурор иштирок этиши, прокурор иш бўйича тарафларнинг мурожаатлари мавжуд бўлган тақдирдагина протест киритиш учун суддан ишни талаб қилиб олишга ҳақлилигини белгиловчи норма амалга киритилди. Бундан кўзланган асосий мақсад, суд ишларига тарафлардан ташқари ҳар қандай мансабдор шахсларнинг аралаштиришини чеклашдир. Демак, бундан кейин суд қарорларини прокуратура томонидан “чақириб олиб, ўрганиш амалиёти”га чек қўйилади.

Бу эса ўз навбатида прокурор, суд ва ҳимоячининг ҳуқуқ ва ваколатларини ўзаро тийиб туриш, мувозанатни сақлаш ҳамда тарафлар тенглиги тамойилларини таъминлашга хизмат қилади.

– Ўзингиз фаолият кўрсатиб келаётган суд фаолияти бўйича ҳам қисқача маълумот бериб ўтсангиз.

– Тошкент туманлараро иқтисодий судининг ўтган йил бўйича фаолияти таҳлил натижаларига эътибор қаратиладиган бўлса, ушбу даврда судга жами 24 466 та ариза ва даъво аризалар келиб тушган. Шундан 18 161 та иш даъво тартибида кўрилган, 96 та ариза бўйича эса суд буйруғи берилган.

Кўрилган даъволар бўйича даъвогарлар фойдасига жами 1 триллион 867 миллиард 358 миллион сўм маблағларни ундириш бўйича ижро варақалар берилган. Шунингдек, 66 миллиард 523 миллион сўм давлат божини бюджетга ундирув бўйича ижро варақалар берилган. Бундан ташқари, тарафлар томонидан республика бюджетига 17 миллиард 345 миллион 940 минг сўм давлат божи ихтиёрий тўланган.

**“XXI asr” мухбири
Нурхон ЭЛМИРЗАЕВА
суҳбатлашди.**

Истанбул дафтари

◀ Бошланиши 1-саҳифада.

Кутилмаган сафарлар хайрли кечади. Туркия Республикаси элчихонаси ходими кўнғироқ қилиб, ушбу пресс-турга таклиф этганида аввалига ўйланиб қолдим. Сабабки, жуда қисқа муддатда хорижга чиқиш паспортини тўғрилашим, тахририятдаги катта-кичик ишларни якунига етказишим лозим эди. Кундалик юмушлар тугамаслиги аниқ. Ҳаммасига вақт қурғур етмайди. Умр эса ҳеч кимни кутиб ўтирмайди. Хуллас, бир ҳафта, ўн кун деганда руҳан қадим Туркия сафарига тайёр бўлдим ва...

Паспорт деганлари ортиқча оврагарчиликсиз, тез ва осон битди. Яшнобод тумани ички ишлар бўлими ходимларининг хушмуомалалиги ҳам тан бермасликнинг иложи йўқ. Аслида ҳамма ёқда аллақачон шундай тартиб-интизом бўлишини халқимиз неча йиллардан буён ку-

таётганди. 24 январдан 25 январга, якшанбадан душанбага ўтар кечаси Тошкент аэропортидан Истанбулга учдик. Сафар баҳонасида ўзимиздаги кўнғилни хира эмас, ёруғ қиладиган айрим ўзгаришлардан яна бир шингил ёзмагим лозим деб ҳисобладим. Аэропорт дегани – мамлакат остонаси, давлатда қонун устуворлигини кўрсатувчи, жамиятнинг маънавий савиясини акс эттирувчи ойна мисоли. Кўз тегмасин, кўп нолинадиган жабҳамизда ҳам анча янгиликлар борлигига гувоҳ бўлдим.

Сайёҳлик қачон ривожланади? Борган жойингда очиқ чеҳра билан кутиб олишса, юксак эҳтиром билан муомала қилишса, чуқур мулозамат билан кузатиб қўйишса... Ҳали кетмасингданоқ яна қайтгинг келса. Мана шундай илиқ муҳитни яратиш туризмни ривожлантиришнинг бирламчи шарт эканини

Туркияга босилган илк қадамларимизданоқ сездик. Фақат давлат хизматчилари ёки аэропорту меҳмонхона ходимларида эмас, балки шаҳар аҳли, кўча-кўйдаги оддий одамлар ва ҳайдовчиларда ҳам инсонга инсондек муносабатни, айниқса, хорижлик меҳмонларга самимий илтифотни сезиш қийин эмас эди.

Истанбул жаҳоннинг энг мухташам ва муаззам шаҳарларидан эканига шубҳа йўқ. Жаҳон сайёҳлари албатта бориб кўришни орзу қиладиган масканлардан бири. Бу ерда денгизлар туташади. Фарбу Шарқ юз кўришади. Тамаддунлар кесишади. Маданий ранг-баранглик ва айни пайтда бағрикенглик Истанбулга хос хусусият. Шу боис мазкур мегаполисга осиелигу оврупалик ошиқади. Фақатгина Тўпқопи ва Аёсофияга ҳар йили бир неча миллион зиёратчилар келади.

Тўпқопи дунёнинг бугунгача етиб келган энг қадимий саройларидан саналади. 600 йил ҳукм сурган Усмонли империясига тўрт аср давомида идоравий марказ сифатида хизмат қилган. Кейинчалик музейга айлантирилган.

Муқаддас омонатлар бўлимида сақланаётган ашёларни кўриш ҳар бир мусулмоннинг орзуси бўлса, ажаб эмас. Бундан ташқари, ўлкамиз тарихига оид ноёб экспонатлар ҳам намойишга қўйилган.

Аёсофия мажмуасида икки дин, икки маданият уйғунлашиб кетган. Византия меъморлигининг ноёб обидаси. Бир ярим минг йилдан бери қад кўтариб турибди. Олти асрдирки, жоме сифатида хизмат қилмоқда. 1935 йилдан музейга айлантирилган эди. Айни пайтда яна масжид мақомида... Қолаверса Дўлмабоғча саройи, Бейлербейи саройи, Галата минораси, Султон Аҳмад майдони... Истанбулдаги диққатга сазовор жойларни бафуржа айланиш учун ҳафтала етмаса керак.

Ижтимоий тармоқларда ҳам сафар тасуротларини дўстларимиз билан баҳоли қудрат баҳам кўриб боряпмиз. Олдинда ҳали Кападокия ва Анталия турибди. Саёҳату зиёратга бағишланган туркум мақолаларни газетамизнинг кейинги сонларида батафсил ўқийсиз.

Норқобил ЖАЛИЛОВ,
“XXI asr” махсус мухбири

Тошкент – Истанбул

MUASSIS: TADBIRKORLAR VA ISHBILARMONLAR HARAKATI – O‘ZBEKISTON LIBERAL-DEMOKRATIK PARTIYASI

XXI ASR
IJTIMOIY-SIYOSIY GAZETA
HAFTALIK NASHR

Бош муҳаррир
Норқобил ЖАЛИЛОВ

Тахрир хайъати:
Ақтам ХАЙТОВ
Дилшод ШОУМАРОВ
Шухрат БАФОВЕВ
Мавлуда ХУЖАЕВА

Сирожиiddин САЙИДИ
Алхам ШОДМОНОВ
Виктор ПАК
Насимжон АЛИМОВ

Фаррух ЖАББОРОВ
Бош муҳаррир ўринбосари

Тахририят манзили:
Тошкент шаҳри
Нукус кўчаси 73^а-уй.

электрон почта:
xxi_asr@mail.uz
xxi_asr@mail.ru

Телефонлар:
қабулхона – 71 215-63-80
(тел./факс).
Обуна ва реклама бўлими – 71 255-68-50.

“XXI asr” ижтимоий-сиёсий газетаси
Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 2011 йил 14 июнда 0009-рақами билан рўйхатдан ўтказилган.

“Шарқ” нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди.

Корхона манзили:
Тошкент шаҳри Буюк Турон кўчаси 41-уй.
Газета офсет усулида, А-3 форматида босилди. Ҳажми – 3 босма табоқ.
Буюртма рақами: Г – 151 Тираж: 3209
Баҳоси келишилган нархда.
Топширилди – 20:30

Тахририятга келган қўлёзмалар тақриз қилинмайди ва муаллифларга қайтарилмайди.

© “XXI asr” дан олинган маълумотларга манба сифатида газета номи кўрсатилиши шарт.

Муаллифлар фикри тахририят нуктаи назаридан фарқ қилиши мумкин.

Газета тахририят компьютер марказида терилди ҳамда дизайнер

Маъруфжон Раҳмонов
томонидан саҳифаланди.

ISSN 2181-497X

НАШР КЎРСАТКИЧИ: 406
1 2 3 4 5 6

Навбатчи муҳаррир:
Беҳзод ИСРОИЛОВ.